

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 3/09-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. apríla 2009 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Jána Auxta o prijatej sťažnosti Ing. M. J., T., zastúpeného advokátom JUDr. R. C., T., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 185/06 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. M. J. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 185/06 porušené boli.

2. Ing. M. J. priznáva finančné zadostučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť Ing. M. J. trovy konania v sume 265,91 € (slovom dvestošesťdesiatpäť eur a deväťdesiatjeden centov) na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. R. C., T., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 3/09-7 zo 14. januára 2009 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. M. J. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 185/06.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uvádza, že je žalovaným účastníkom konania vedeného na Okresnom súde Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 4 C 76/97, a to na základe žaloby zo 7. januára 1997. Rozsudkom z 21. júna 2005 ho okresný súd zaviazal k povinnosti uhradiť žalobcovi sumu 116 467 Sk spolu s príslušenstvom. Sťažovateľ sa 18. apríla 2006 proti tomuto rozsudku odvolal. Krajský súd ako súd odvolací mu 5. decembra 2006 doručil výzvu na úhradu súdneho poplatku, ktorý sťažovateľ vzápätí uhradil. Podľa vyjadrenia sťažovateľa od uvedenej doby je krajský súd nečinný

a o podanom odvolaní dosiaľ nerozhodol. Sťažovateľ argumentuje skutkovou a právnou nenáročnosťou predmetu vedeného konania a v doterajšom postupe krajského súdu vidí porušenie svojho základného práva garantovaného ústavou, ako aj porušenie práva zaručeného dohovorom.

Sťažovateľ tiež uvádza, že doterajší priebeh konania sa snažil urýchliť žiadosťami o určenie termínu pojednávania (zo 16. mája 2007 a z 26. marca 2008), a keďže tieto ostali bez odozvy, adresoval krajskému súdu sťažnosť na priet'ahy v konaní z 25. apríla 2008, ktorú predsedníčka krajského súdu kvalifikovala ako dôvodnú.

V závere sťažnosti sťažovateľ žiada, aby ústavný súd po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie v náleze vyslovil, že krajský súd v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 185/06 porušil jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal krajskému súdu vo veci konať bez zbytočných priet'ahov priznal mu primerané finančné zadost'učinenie v sume 40 000 Sk, ako aj trovy právneho zastúpenia.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania.

Predsedníčka krajského súdu v liste sp. zn. Spr. 3077/2009 z 23. februára 2009 doručenom 23. februára 2009 poukázala na okolnosti týkajúce sa pracovnej zaťažnosti zákonnej sudkyne spôsobenej vysokým počtom pridelených vecí. V liste zároveň vyjadrila súhlas s upustením od ústneho prerokovania veci.

Právny zástupca sťažovateľa sa vyjadril k stanovisku krajského súdu v liste doručenom ústavnému súdu 12. marca 2009, v ktorom vyjadril názor, že ani okolnosti pracovnej zaťažnosti zákonného sudcu, na ktoré krajský súd vo svojom stanovisku poukázal, nie sú dôvodom na vylúčenie zodpovednosti krajského súdu za spôsobené priet'ahy v konaní. V tejto súvislosti sťažovateľ uviedol: *„Základné ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ako i základné ľudské právo na prejednanie veci v primeranej lehote vzhľadom na svoj fundamentálny význam v právnom systéme majú*

objektívnu povahu, a preto ani uvedené subjektívne (a možno ľudsky pochopiteľné) prekážky nemôžu odôvodniť odopretie ochrany týchto práv a nezbavujú súd zodpovednosti za ich porušenie.“ V podaní doručenom ústavnému súdu 17. marca 2009 vyjadril sťažovateľ svoj súhlas s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Z obsahu súdneho spisu ústavný súd zistil tento priebeh a stav konania:

Okresný súd rozhodol rozsudkom sp. zn. 4 C 76/97 z 21. júna 2005 o podanej žalobe tak, že sťažovateľa zaviazal žalobcovi zaplatiť istinu s príslušenstvom.

Sťažovateľ podal 19. apríla 2006 proti rozsudku odvolanie.

Okresný súd 25. apríla 2006 predložil spisový materiál s podaným opravným prostriedkom krajskému súdu.

Krajský súd vyzval 7. decembra 2006 sťažovateľa na úhradu súdneho poplatku za podané odvolanie. Sťažovateľ súdny poplatok uhradil 8. decembra 2006.

Krajský súd vyzval 18. januára 2007 právneho zástupcu žalobcu, aby sa vyjadril k podanému odvolaniu. Žalobca predložil krajskému súdu svoje vyjadrenie 25. januára 2007.

Sťažovateľ požiadal 21. mája 2007 krajský súd o určenie termínu pojednávania, žiadosť zopakoval 28. marca 2008.

Krajský súd rozhodol uznesením z 12. februára 2009 o podanom odvolaní tak, že prvostupňový rozsudok zrušil a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy,

ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov, ako aj práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni uvedený stav právnej neistoty.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Samosudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou

judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci. Tieto tri kritéria zohľadňuje pri namietanom porušení práva na prejednanie záležitosti súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj Európsky súd pre ľudské práva (III. ÚS 111/02, III. ÚS 29/03).

1. Predmetom posudzovaného konania je žaloba o náhradu škody z titulu porušenia povinností vyplývajúcich zo zmluvy o dielo. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd je toho názoru, že predmetnú vec nemožno hodnotiť ako skutkovo či právne zložitú, čo ústavný súd konštatoval už vo svojom predchádzajúcom súvisiacom náleze sp. zn. I. ÚS 247/05 z 15. februára 2006. Napokon krajský súd k preskúmaniu skutkovej stránky prerokovávanej veci ani nepristúpil, pretože prvostupňový rozsudok zrušil len z dôvodu formálnoprávnych nedostatkov týkajúcich sa odôvodnenia rozsudku.

2. Ústavný súd pri preskúmaní spisového materiálu zistil, že sťažovateľ uhradil poplatok za podané odvolanie až na výzvu súdu, a to napriek tomu, že tento poplatok je splatný podaním odvolania. Omeškaním s platením súdneho poplatku trvajúcim od podania odvolania (18. apríla 2006) až do jeho zaplatenia (8. decembra 2006) sťažovateľ nepochybne prispel k celkovej dĺžke posudzovaného konania. Na tom nič nemení, že sťažovateľ rešpektoval výzvu krajského súdu na zaplatenie súdneho poplatku a bezprostredne po jej doručení tento poplatok uhradil. Túto skutočnosť ústavný súd zohľadnil pri rozhodovaní o finančnom zadosťučinení.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa, bol postup krajského súdu.

Konanie krajského súdu vykazuje obdobia súvislej nečinnosti, keď krajský súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka.

Ide o nečinnosť v celkovom trvaní 7 mesiacov v období od 25. apríla 2006 (keď bol spisový materiál spolu s opravným prostriedkom predložený krajskému súdu) do 7. decembra 2006 (keď krajský súd vyzval sťažovateľa na úhradu súdneho poplatku).

Krajský súd bol viac ako 24 mesiacov nečinný aj v období od 25. januára 2007 (keď bolo krajskému súdu doručené vyjadrenie žalobcu k podanému odvolaniu) do 12. februára 2009 (keď krajský súd vydal uznesenie o zrušení rozsudku).

Ústavný súd sa pri posudzovaní sťažnosti vysporiadal aj s vyjadrením predsedníčky krajského súdu, ktorá poukázala na pracovnú zaťaženosť zákonného sudcu.

V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za zbytočné prieskumy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Námietka pretrvávajúceho vysokého nápadu vecí a v tejto súvislosti neprimeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Ústavný súd preto obranu krajského súdu spočívajúcu v pracovnej zaťaženosťi sudcu neakceptoval.

Vzhľadom na uvedené obdobia súvislej nečinnosti krajského súdu súhrnne trvajúce dva roky a sedem mesiacov nemožno dobu posudzovaného odvolacieho konania trvajúceho dva roky a osem mesiacov považovať za ústavne akceptovateľnú vo vzťahu k základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ani za primeranú podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené práva sťažovateľa boli porušené.

III.

Ústavný súd časti návrhu sťažovateľa na prikázanie konať krajskému súdu v konaní sp. zn. 3 Co 185/06 nevyhovel, pretože medzičasom bolo o odvolaní sťažovateľa rozhodnuté a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Uvedená skutočnosť však nezbavuje krajský súd v budúcnosti v možnom prípade druhostupňového konania

postupovať pri prerokovávaní vecí bez zbytočných prietáhov v zmysle povinnosti vyplývajúcej z čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ v sťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 40 000 Sk, ktoré odôvodnil takto: *„Mnou požadovaná suma odškodného 40 000,- Sk je podľa môjho názoru primeraným vyjadrením odškodnenia za dlhotrvajúce porušovanie mojich základných práv, a to ako z hľadiska trvania samotného poruchového stavu, tak i z hľadiska rozhodovacej praxe Ústavného súdu SR pri rozhodovaní o odškodnení za prietahy (cca. 20 000,- Sk za rok prietáhov).“*

Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 1 000 €. Táto suma zohľadňuje celkovú dĺžku predmetného konania s prihliadnutím na predmet konania krajského súdu, dĺžku zbytočných prietáhov v tomto konaní a s tým spojenú ujmu sťažovateľa, ale zároveň ústavný súd, vychádzajúc zo zásady „bdelému patrí právo“, prihliadol tiež na oneskorené zaplatenie súdneho poplatku sťažovateľom.

Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadal priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom za tri úkony právnej služby, ktoré vyčíslil sumou 412,11 €.

Pri určení výšky náhrady trov vychádzal ústavný súd z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2007, ktorá predstavovala sumu 19 056 Sk (632,54 €), a z toho, že za jeden úkon vykonaný v roku 2008 patrí odmena v sume 3 176 Sk (105,42 €), k tomu tiež režijný paušál 190 Sk (6,31 €). Za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie sťažnosti) prislúcha advokátovi odmena 210,84 € a 2 x 6,31 € režijný paušál, teda 223,46 €, spolu s DPH v sadzbe 19 % (t. j. 42,45 €) v celkovej sume 265,91 €. Za tretí úkon - stanovisko k vyjadreniu krajského súdu doručené ústavnému súdu 12. marca 2009 - ústavný súd sťažovateľovi náhradu trov konania nepriznal, pretože tento úkon nepovažoval za taký, ktorý by zásadnejším spôsobom prispel k objasneniu veci.

Na základe uvedeného ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia v sume 265,91 € .

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. apríla 2009